

**СТРУЧНО МИШЉЕЊЕ КОМИСИЈЕ ФОРМИРАНЕ РЕШЕЊЕМ ДИРЕКТОРА
ПЕДАГОШКОГ ЗАВОДА ВОЈВОДИНЕ
(број Решења: 1203 од 08.11.2018.године)**

Извршена је анализа рукописа превода уџбеника *Историја, уџбеник за пети разред основне школе на русинском језику*, аутора Љиљане Недовић, Емине Живковић, издавача „Klett“, Београд.

Констатује се да је горе наведени уџбеник *Историја, уџбеник за пети разред основне школе* превод истих аутора, одштампаног на српском језику, издавача „Klett“, Београд, којег је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Београд одобрило за издавање и употребу решењем број: 650-02-00121/2018-07. Уџбеник обухвата пет тематских целина: *Увод у историју, Праисторија, Стари Исток, Стара Грчка и Стари Рим*.

**ОЦЕНА ДА ЈЕ РУКОПИС ПРЕВОДА УЏБЕНИКА УСКЛАЂЕН СА
СТАНДАРДИМА КВАЛИТЕТА УЏБЕНИКА**

Анализиран је **Стандард 4 – Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.**

Показатељ 1 - Уџбеник поштује језичку и правописну норму језика на којем је написан – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4.

Издавачу се скреће пажња на следеће уочене грешке, које се могу лако исправити и које не нарушавају разумљивост градива:

- прва страна корица – текст на корицама није уједначен са текстом издања на српским језику (разред је написан словима а не редним бројем);
- на унутрашњој страни корица – недостаје превод упутства за активацију е-издања на русинском језику;
- страна 2 – недостаје превод у вези штампе, тиража, решења о одобрењу уџбеника итд.; исправити коректорску грешку: Маршала Бурюзова у Маршала Бирюзова,
- страна 4 – неусаглашеност текста садржаја са основним текстом у уџбенику на 11. страни (усагласити текст садржаја са основним текстом);
- страна 5 – неусаглашеност текста садржаја са основним текстом у уџбенику на 134. страни (усагласити текст садржаја са основним текстом);
- страна 6 – текст у оквиру испод наслова **Важне** – написати без болда; затамнити речи *Религији старог вику* у табlici испод (као у српском уџбенику на стр. 6);
- страна 7 – у првом пасусу, на десној маргини, после текста недостаје тачка; текст испод наслова: **Повторме најважнџше** – пребацити испод текста **Кључни поняца**; текст: Ту накратко преприповедана кажда лекција. Ту ше находзи шицко тото цо важне запаметац. – убацити испод наслова **Повторме најважнџше**.
- страна 14 – уместо речи дїлованя употребити реч дїйствованя у првом пасусу испод наслова;

- страна 15 – у оквиру испод наслова **Интересантне** исправити коректорску грешку у речи: зачуване у зачуване и искосити речи Еп о Гилгамешу;
- страна 16 – у потпису испод слике: **Фреска з манастира Милешева под назву Били ангел** додати реч: **Фреска з манастира Милешева позната под назву Били ангел**;
- страна 19 – у уоквиреном тексту испод наслова **Интересантне** искосити речи Сербски словник;
- страна 21 – у уоквиреном тексту испод наслова **Интересантне** реч слунково заментити речју писково;
- страна 26 – у тексту испод наслова **ЗА ЛЮБОПИТЉИВИХ** у трећем пасусу искосити речи прилагодзене спрам: и речи История старих Грекох;
- страна 27 – у тексту испод наслова **Вибите у каменю** затамнити речи: елень, лови; Археологійни находзиска у Србији; у том тексту заменити обле заграде са угластим заградама (видети српски уџбеник стр. 27);
- страна 28 – у првом пасусу испод наслова затамнити реч чупори а после речи **номадски** скинути затамњење са речи способ (видети српски уџбеник стр. 28);
- страна 29 – у првом пасусу испод слике, иза затамњене речи **метални**, скинути болд са речи период (видети српски уџбеник стр. 29);
- страна 33 – искосити реч праистория у првом задатку;
- страна 36 – у тексту наслова **Вибите у каменю** избацити сувишно слово с у тексту Латинска присловкас, у пасусу испод исправити коректорске грешке у речима перодзе у периодзе, Јангцеянгу у Јангцекиангу; и коректорске грешке у уписима у карти: Јанцеянг у Јангцекианг и Гуанго у Гуангхо;
- страна 37 – у другом пасусу затамнити кључну реч: рабох (видети српски уџбеник стр. 37);
- страна 38 – у карти: недостају речи МЕСОПОТАМИЈА и Мемфис; реч: КАСПИЙСКЕ ОЗЕРО написати са првим почетним словом (Каспийске озеро); реч: ПЕРСИЙСКИ ЗАЉИВ написати са првим почетним словом (Персийски залів);
- страна 42 – у другом пасусу, у последњем реду, између речи 6. вик н.е. додати реч пред (6. вик пред н.е.);
- страна 46 – у другом пасусу, у последњем реду, између речи тримали за бога води додати реч сина: тримали за сина бога води;
- страна 47 – у пасусу испод слика искосити реч написану црвеном бојом: Старим завиту; у истом пасусу, у продужетку, искосити речи Библиј. Стари завит; на десној маригини, у трећем пасусу искосити реч Библиј и у потпису слике искосити реч Библија; (видети српски уџбеник стр. 47);
- страна 48 – затамнити кључне речи у првом пасусу: јак и на папирусу; у другом пасусу: гласове (**фонетске**); у четвртом пасусу: својх храмох – зигуратох;
- страна 50 – исправити реч хиероглифи у гиероглифи;
- страна 51 –
 - у таблицу, поред речи Левант, додати цртицу и реч Феникија
 - у првом задатку избристити дуплиран знак питања;
 - у другом задатку направити размак између редног броја задатка и текста задатка;
- страна 52 – у 5. задатку поравнати текст задатка; у 6. задатку, у карти, недостаје

- упис: Егејске морјо;
- страна 53 – у 8. и 9. Задатку текст: Гамурабийового законіка написати искошено; уместо облик заграда користити угласте заграде (затак 9.);
 - страна 54 – у укрштеници:
 - **вертикално**: текст под б. пребацити под 5. а текст под 5. пребацити под б. (5. старе египетске писмо б. најстарше писмо Месопотамиј);
 - **горизонтално** текст под 8. пребацити под 7. текст под 7. пребацити под 8. (7. најнізше друштвене пасмо у старим вику 8. вира до вецей богох);
 - у шеми укрштенице повезати поље **горизонтално 10** са пољем **вертикално 5** и додати квадратић који недостаје (спојити у укрштеницу);
 - страна 58 – искосити реч Одисея у другом пасусу испод слике.
 - страна 59 – у првом пасусу на десној маргини под насловом **Роздумай**, на крају пасуса, недостају речи: сербскогo јазика; у карти недостају уписи: ЕВРОПА, АФРИКА, ЕГЕЈСКЕ МОРИО; Троя;
 - страна 60 – тексту пасуса испод наслова **Повторме најважнєйше** исправити скраћеницу ткв. у такв.;
 - страна 62 – у карти недостаје упис: Теба;
 - страна 63 – исправити реч у потпису испод слике: спартансково у спартанскогo;
 - страна 64, – уместо облик заграда у тексту испод наслова **Интересантне** ставити угаоне заграде као у српском уџбенику;
 - страна 70 – у карти недостаје упис: Егејске морјо; уместо облик заграда у тексту испод наслова **Интересантне** ставити угаоне заграде као у српском уџбенику;
 - страна 71 – у карти недостају уписи: Гелеспонт, АТИКА;
 - страна 78 – у првом пасусу испод наслова **РЕЛИГИЈА** ставити тачку после прве реченице: Стари Греки верели до вецей богох.;
 - страна 79 – у тексту под насловом **Интересантне** искосити реч: Одисеї;
 - страна 81 – у првом пасусу испод наслова **ФИЛОЗОФИЈА** потамнити реч пояшнєня; у пасусу испод слика искосити реч Держава; у тексту испод наслова **Интересантне** исправити неправилно растављєну реч са комбинованим знаком **дз** – приход-зи (исправити у приход-дзи);
 - страна 85 – у првом пасусу испод наслова **ЛИТЕРАТУРА** затамнити реч алфавет и у другом пасусу затамнити реч поезизя;
 - страна 87 – испод наслова **Интересантне** искосити речи Гипократова пришага;
 - страна 89 – испод наслова **Вибите у каменю** затамнити речи Паралелни животописи;
 - страна 90 – испод наслова **Интересантне** после реченице ставити тачку (Филип страцел едно око у битки.);
 - страна 91 – у првом пасусу испод наслова исправити коректорску грешку у речи Филопового у Филипового;
 - страна 93 – недостаје упис у карти: Инд;
 - страна 98 – недостаје упис у карти: Инд; исправити латинични упис Aleksandrija у русински превод: Александрија;
 - страна 99 – уместо облик заграда у тексту испод наслова **ТАЛАНТОВАНИ ИСТОРИЧАР** ставити угаоне заграде као у српском уџбенику;
 - страна 100 – у укрштеници:

- под 2. **горизонтално** уписивањем решења је сувишан један квадратић у самој шеми;
- под 3. **горизонтално** решење текста укрштенице је реч шмелосц коју треба уписати у шему укрштенице (погледати решење укрштенице на 150 страни) – а у самој шеми укрштенице са решавањем добија српску реч храброст).
Прерадити укрштеницу и дати адекватно решење;
- страна 101 – затамнити речи у оквиру на самом крају пасуса испод наслова **Интересантне: Рома (Рим)**;
- страна 102 – легенду у првој карти дати без затамљења (видети српски уџбеник стр. 102); у легенди у другој карти текст је дат без размака између 3.вик (исправити у: 3. вик); у пасусу, испод друге карте, дату реч црвене боје: акведукт исправити у аквадукт; у тексту на левој маргини реч црвене боје акведукт исправити у аквадукт;
- страна 103 – у карти исправити реч: **Пиринея** у **Пиринеј** и латинични упис **Ро** исправити у **По**;
- страна 105 – у првом пасусу, други ред, реч: направели заменити са речју нападли;
- страна 108 – на временској ленти у речи ред н.е. – недостаје почетно слово п: пред н.е.;
- страна 112 –
 - у тексту испод наслова **Повториме најважнџше** исправити неправилно растављене речи са комбинованим знаком **дз** – мед-зи у ме-дзи; люд-зох у лю-дзох;
 - испод наслова **Цо зме научели** у 5. задатку текст: Јк розумиш вираз: „Завадз та пануй!“? пребацити у други ред као 6. задатак;
- страна 114 – после наслова **НАСТАВАНЃ ЦАРСТВА – ПРИНЦИПАТ** у другом пасусу, убацити реч не између речи: вон не утаргнул сенат и народну скупштину;
- страна 115 – у карти недостаје упис: **ГРЕЧЕСКА**;
- страна 118 – у таблицу, поред речи **верховни бог** убацити цртицу (–) и речи **бог грома: верховни бог – бог грома**;
- страна 119 – у првом пасусу испод наслова **РИМСКЕ БУДОВАТЕЉСТВО И ПОДОБОВА УМЕТНОСЦ** променити ред речи: и триумфални зводи (славолуки) у славолуки и (триумфални зводи); у тексту на десној маргини, код појма **славолук** који је написан црвеном бојом, истаћи црвеном бојом и речи: триумфална капуре (видети српски уџбеник стр. 119);
- на страни 122 – после наслова **Здогаднї ше** уместо речи „Култура старей Греческей – уметносц и наука“, написати „Греческа култура – уметносц и наука“.;
- на страни 126 – затамнити реч у оквиру испод наслова **Важне: Вельку ноц**; у првом пасусу, у првом реду, испод наслова **ИДЕЇ ХРИСТИЈАНСТВА** затамнити реч еднакосци;
- на страни 127 – затамнити речи у другом пасусу: Евангелиј и погане; ставити знаке наводника у тексту испод наслова **Здогаднї ше** код речи: Култура народох Старого востоку („Култура народох Старого востоку“);
- страна 129 – испод наслова **Задаток за вигљедовача** све обле заграде претворити у угаоне; у петом пасусу, у тексту под 2) додати реч и осудзени иза речи обвинени (але кед су обвинени и осудзени, муша буц и покарани –);
- страна 130 – у карти исправити реч Антонима у Антоница;

- страна 131 – у првом пасусу исправити неправилно растављену реч са комбинованим знаком **дз** – мед-зисобних (исправити у ме-дзисобних);
- страна 133 – испод наслова **Задаток за вигледовача** све обле заграде исправити у угаоне (видети српски уџбеник стр. 133);
- страна 136 – у другом пасусу затамнити реч Сингидунуму;
- страна 139 – у четвртом задатку избрисати из речи рабиј латинично ј;
- страна 142 – у 14. задатку искосити реч Енеида; у 16. задатку, у укрштеници заменити текст под редним бројевима 2. и 3. **горизонтално** – текст под 2 постаје текст под 3 и обрнуто;
- страна 143 – уазбучити појмове под **А**; искосити речи Стари и Нови завит; исправити неправилно растављену реч са комбинованим знаком **дз** – шед-зискама у ше-дзискама;
- страна 144 – уазбучити појмове под **Г**;
- страна 145 – исправити неправилно растављену реч са комбинованим знаком **дз** – утверд-зую у утвер-дзую;
- страна 146 – уазбучити појмове под **О**;
- страна 147 – исправити неправилно растављену реч са комбинованим знаком **дз** – мед-зи у ме-дзи;
- страна 148 – уазбучити појмове под **С** (Стари завит... Стари восток);
- страна 149 – у решењима под насловом **Цо зме научели, б. 24-26** су погрешно дати редни бројеви од задатка 4. – уједначити са основним текстом и српским уџбеником (видети српски уџбеник стр. 149); у задатку 4. недостаје почетна заграда; исправити коректорску грешку у речи: Карибско у Карибске; у решењима под насловом **Цо зме научели, б. 33-35** решење укрштенице није дато по редоследу и бројевима који су дати у основном тексту укрштенице – уједначити са укрштеницом у основном тексту;
- страна 150 – у тексту: **Цо зме научели, б. 51-54** у 7. задатку уместо речи: Євреями треба да стоји реч Єврейом; 10. – решење укрштенице није дато по редоследу и бројевима који су дати у основном тексту укрштенице – уједначити са укрштеницом у основном тексту; направити размак у тексту **Цо зме научели, б. 97-100 (Цо зме научели, б. 97-100)**; 16. – решење укрштенице није дато по редоследу и бројевима који су дати у основном тексту укрштенице – уједначити са укрштеницом у основном тексту; **Цо зме научели, б. 139-142** 16. – решење укрштенице није дато по редоследу и бројевима који су дати у основном тексту укрштенице – уједначити са укрштеницом у основном тексту;
- страна 152 пребацити текст Бояна Стеванович, у други ред поред текста ОШ „Коста Абрашевич“, Ресник;
- недостаје додатак карата на прозирном папиру;
- недостаје превод задње стране корица.

Показатељ 2 - Дужина и конструкција речи одговарају узрасту ученика – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4. Реченична конструкција је правилна и јасна, усаглашена са узрастом ученика, што доприноси томе да градиво буде разумљиво ученицима којима је намењено.

Показатељ 3 – Текст је језички и стилски уједначен – задовољен је у потпуности и

оцењен оценом 4. Употребљен је научни стил, а у складу са градивом и стручна терминологија. Стил је прецизан, без фигуративности или неразумљивих елемената.

Показатељ 4 - Страни изрази се користе само када је то неопходно - задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4. Страни изрази су употребљени искључиво због специфичности градива. За њих су дата одговарајућа објашњења, формулисана једноставним речником.

Показатељ 5 – Језик којим је уџбеник написан доприноси лакшем разумевању градива – задовољен је у потпуности и оцењен је оценом 4. Кохерентност језика је на одговарајућем нивоу. Идеје су правилно повезане, што доприноси лакшем разумевању градива. Језик уџбеника је јасан, прецизан и доприноси олакшавању процеса учења.

На основу претходно изложеног, закључује се да је **испуњен Стандард 4 – Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.**

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ РУКОПИС ПРЕВОДА УЏБЕНИКА У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 40. ЗАКОНА О УЏБЕНИЦИМА („Сл. гласник РС“, бр. 27/2018)

Након пажљивог оцењивања, закључује се да је садржај рукописа превода уџбеника *Историја*, уџбеник за пети разред основне школе *на русинском језику*, непромењен у односу на уџбеник на српском језику.

Напред наведени недостаци се могу лако исправити, те није потребно поново достављати рукопис превода на преглед.

Стручна комисија Педагошког завода Војводине у саставу: